

Değerlendirme: Öğretmenliğe Yeni Bir Müdahale Olarak Milli Eğitim Akademisi, Eğitim Fakültelerinin Tasfiyesi ve Geleceksizlik

Ş. Erhan Bağcı, M. Taki Yılmaz, Yasemin Tezgiden-Cakcak¹

Türkiye’de öğretmen yetiştirme ve atama sisteminde son dönemde gerçekleştirilen düzenlemeler, yalnızca teknik uyarlamalarla sınırlı kalmamış, aynı zamanda piyasacılıkla muhafazakârlık arasında salınan neoliberal ideolojik müdahalelerle derinlemesine biçimlenmiştir. Osmanlı’dan Cumhuriyet’in kuruluşuna ve günümüze kadar her tarihsel kesitte “kimin öğretmen olacağı” ve “nasıl yetiştirileceği” sorusu, siyasal iktidarların kontrol ve düzenleme mekanizmaları aracılığıyla yeniden üretilmiş ve böylece öğretmenlik, daima iktidarın ideolojik bir uzantısı olarak konumlandırılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, özgünlüğü bakımından tartışılmayı en çok hak eden deneyim olan Köy Enstitüleri, 1940’ların kırsal kalkınma ve uygulama temelli modeliyle kısa sürede önemli toplumsal kazanımlar sağlamış, ancak bu deneyim de 1950’lerin siyasal ikliminde kapatılarak tarihe gömülmüştür. 1980’lerden itibaren YÖK düzenlemeleri ve Dünya Bankası destekli projeler, öğretmen yetiştirmeyi neoliberalizmin piyasacı mantığına uyarlamış, “kalite” söylemiyle dayatılan standartlar öğretmenliği piyasa odaklı bir meslek olarak daraltırken, dönüştürücü ve entelektüel boyutların sistematik biçimde geri plana itilmesi öğretmenliğin toplumsal niteliğini zayıflatmıştır.

Güncel olarak Milli Eğitim Akademisi ve Akademi Giriş Sınavı (AGS) uygulamaları, neoliberal dönüşümün sürekliliğini temsil etmekle birlikte bu kez yaşanan değişikliğin, neoliberalizmin muhafazakâr/otoriter ayağı lehine belirgin bir ağırlık taşıdığı da gözlenmektedir. Son düzenlemeler, öğretmenlerin niteliğinde bir düşüş yaşandığı ve bunun sorumlusunun da eğitim fakülteleri olduğu iddiasını ima ederek sorunun adresini üniversiteler olarak göstermektedir. Eğitim fakültesi

¹ erhanbagci@gmail.com, mtyilmaz@sinop.edu.tr, yasemintezgidencakcak@gmail.com

programlarını 2006 ve 2018 yılında öğretmen eğitiminde “nitelik” diyerek iki kere değiştirenler, bugün çözümü eğitim fakültelerinin tasfiyesinde ve öğretmen yetiştirmenin yeniden Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlanmasında aramaktadır. Bu makas değişikliğinde, açıkça dile getirilmemekle birlikte, iktidarın her şeye rağmen üniversiteleri hâlen tam anlamıyla kontrol edemiyor oluşu belirleyici bir etken olarak öne çıkmaktadır. Dolayısıyla öğretmen yetiştirme ve atama politikaları, neoliberal dönüşümün piyasacı ve muhafazakâr yönelimleri arasında salınarak hem mesleğin toplumsal değerini aşındırmakta hem de üniversitelerle kurulan bağları sistematik biçimde zayıflatmaktadır. Bu süreç, öğretmenlik mesleğinin entelektüel ve toplumsal işlevini tasfiye eden, merkeziyetçi, öğretmenliği daha da sıkılaştırılmış bir ideolojik denetim altında yeniden tanımlayan ve oldukça köktenci bir dönüşümün habercisi niteliği taşımaktadır.

Bu sayımızın Odak Dosyası’nda Türkiye’nin öğretmen yetiştirme ve atama sistemindeki son dönem değişikliklerini yalnızca yapısal bir analizle değil, aynı zamanda bu dönüşümden doğrudan etkilenen aktörlerin sesleriyle ele aldık. Eğitim fakültesi akademisyenleri ve öğrencileriyle gerçekleştirdiğimiz görüşmeler, neoliberal ve muhafazakâr müdahalelerin öğretmenlik mesleğini nasıl yeniden tanımladığını açığa çıkaran eleştirel bir çerçeve sunmaktadır. Bu yazıda, önceki sayfalarda yer alan bu görüşmelerin değerlendirmesini bulacak, öğretmen yetiştirme politikalarının ideolojik yönelimlerini ve mesleğin toplumsal değerini aşındıran radikal dönüşümün ipuçlarını birlikte okuyacaksınız.

Kamu ve Vakıf Üniversitelerinin Eğitim Fakültelerinde Çalışan Akademisyenler ile Yapılan Görüşmelerin Değerlendirilmesi

Kamu üniversitelerinde görev yapan akademisyenler, öğretmen yetiştirme sisteminin çok kanallı ve parçalı bir yapıya dönüşmesini en büyük sorunlardan biri olarak görmektedir. Eğitim fakülteleri dışındaki pedagojik formasyon programlarının ve son dönemde kurulan Milli Eğitim Akademisi gibi farklı yapıların sürece dâhil olması, öğretmen yetiştirme standartlarının zayıflamasına yol açmaktadır. Bununla birlikte öğretmen arzı fazlalığı, atanamama sorunu, mesleğin ekonomik ve toplumsal statüsünün düşmesi, sınav sistemlerindeki sürekli değişiklikler ve Anadolu Öğretmen Liselerinin kapatılması önemli kriz alanları olarak öne çıkmaktadır. Görüşmeciler, öğretmenliğin uzmanlık gerektiren profesyonel bir meslek olmaktan çıkarılarak daha teknik bir işe indirildiğini, adayların motivasyonlarının azaldığını ve eğitim politikalarının güncel siyasi etkiler altında şekillendiğini belirtmektedir. Bu sorunlara karşı yetiştirme sürecinin temel olarak üniversitelerce yürütülmesi, kontenjanların ihtiyaca göre planlanması ve Milli Eğitim Akademisi yerine lisans eğitiminin sonuna entegre edilmiş uygulama ağırlıklı bir intörlük sürecinin getirilmesi önerilmektedir.

Vakıf üniversitelerindeki akademisyenlerin değerlendirmeleri ise öğretmen yetiştirmenin salt teknik bir eğitim süreci olmadığı, aynı zamanda politik,

ekonomik ve toplumsal boyutları bulunduğu gerçeğine odaklanmaktadır. Bu gruptaki görüşmeciler de Milli Eğitim Akademisi uygulaması ile eğitim fakültesi öğrencileri ile diğer bölümlerin öğrencileri arasında hiçbir farkın kalmadığına odaklanmış, Akademi sürecinin getirdiği belirsizliklerin hem öğretmen adaylarında hem öğretmen eğitimcilerinde ciddi bir gelecek kaygısı yarattığına değinmişlerdir. Bu uygulamaların eğitim fakültelerinin de öğretmenlik mesleğinin de statü kaybına uğramasına neden olduğunu vurgulamışlar, fakültelerinde kontenjanların ancak yabancı öğrenciler ile dolduğundan ya da dolmadığından söz etmişlerdir. Vakıf üniversitesindeki akademisyenler ayrıca eğitim sisteminin merkezîyetçi yapısını vurgulamış, karar alma süreçlerine öğretmenlerin ve öğretmen eğitimcilerinin dâhil edilmemesi ve eğitim politikalarının kısa vadeli siyasi değişimlere göre sürekli yeniden düzenlenmesini eleştirmiş, bunun kimin yararına olduğu sorusunun altını çizmişlerdir. Vakıf üniversitesi öğretim elemanlarının anlatılarında prekaryalaşma ve iş güvenliği yoksunluğunun fakültelerin kontenjanlarının dolmaması ile birleşince ciddi bir kaygı yarattığı ve bunların da mesleklerini icra edişlerini etkilediği de anlaşılmaktadır. Çözüm olarak eğitim fakültelerini ve öğretmen eğitimcilerini itibarsızlaştıran bu uygulamadan ivedilikle vazgeçilmesini, öğretmenlik mesleğinin ve eğitim fakültelerinin güçlendirilmesini, eğitim politikalarının kısa vadeli değişikliklerden ziyade uzun vadeli bilimsel çalışmalar doğrultusunda oluşturulması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Her iki gruptaki akademisyenlerin değerlendirmeleri karşılaştırmalı olarak incelendiğinde, Türkiye'deki öğretmen yetiştirme sisteminin temel açmazları konusunda büyük bir uzlaşmaya varıldığı görülmektedir. Görüşmeciler ortak bir şekilde sistemin parçalı yapısından, öğretmen arz fazlasından, eğitim politikalarındaki istikrarsızlıktan, öğretmenlik mesleğinin yaşadığı statü kaybından ve eğitim fakültelerinin rolünün zayıflatılmasından şikâyetçidir. Her iki grup da istihdam ile yetiştirme politikalarının birbirinden kopuk yürütüldüğüne, kararların uzun vadeli ve bilimsel planlamalardan ziyade kısa vadeli reflekslerle alındığına dikkat çekmektedir. Çözüm noktasında ise sistemin eğitim fakülteleri merkezinde yeniden yapılandırılması, mesleğin itibarının yükseltilmesi, aday seçim kriterlerinin nitelikli hale getirilmesi ve bilimsel yaklaşımların benimsenmesi gerektiği ortak talepler olarak öne çıkmaktadır.

Bu geniş uzlaşma zeminine karşın, akademisyenlerin sorunsallaştırdıkları alt temalarda belirli odak farklılıkları da bulunmaktadır. Kamu üniversitesi temsilcileri daha çok Milli Eğitim Akademisi'nin işlevselliği, eğitim politikalarının siyasallaşması ve öğretmenlik mesleğinin ideolojik boyutu üzerinde durarak eleştirilerini bu yönde derinleştirmektedir. Vakıf üniversitesi temsilcileri ise ağırlıklı olarak sistemin yapısal eksikliklerine, mesleğin profesyonel doğasının zedelenmesine, eğitim fakültelerinin geleceksizleştirilmesine odaklanmaktadır. Eğitim fakülteleri, öğretmen yetiştirme işlevinin giderek değersizleştirilmesi karşısında kendilerine alternatif misyonlar biçmeye başlamış, fakültelerde edinilen becerilerin yalnızca öğretmenlikte değil, şirketlerdeki farklı

pozisyonlarda da kullanılabileceğini vurgulayarak piyasa mantığına uyum sağlamaya yönelmişlerdir.

Genel değerlendirmede, geçmişten bugüne sürekli dönüşüm geçiren öğretmen yetiştirme sisteminin mevcut yapısında en belirgin engeller olarak “plansızlık” ve “istikrarsızlık” öne çıkmaktadır. İlk bakışta, iktidarın bilinçli bir kontrol mekanizması kurma çabası ile sürecin plansızlıkla eleştirilmesi arasında bir çelişki varmış gibi görünse de, akademisyenlerin işaret ettiği bu plansızlık ve istikrarsızlık hali, hedefsiz bir devlet aklının rastgele hatalarından değil, aksine eğitim sistemini muhafazakâr ve piyasacı normlara göre yeniden dizayn etmek isteyen bilinçli ve otoriter bir politikanın doğrudan ürünüdür. İktidarın üniversiteleri hâlen tam anlamıyla kontrol edememesi, mevcut kurumsal yapıların zayıflatılarak öğretmen yetiştirme eğitiminde doğrudan Milli Eğitim Bakanlığı güdümlü bir merkezleşme stratejisi doğurmuştur. Burada gerekli ideolojik hegemonyayı kurabilmek ve otoriter kontrol mekanizmasını işletebilmek adına sistemin sürekli bir yapboz tahtasına çevrilmesi, uzun vadeli bilimsel planlamalar yerine kısa vadeli siyasal reflekslerle kararlar alınması ve yeni kurumların icat edilmesi, sahada piyasa yönelimli devasa bir istihdam krizine ve geçiş süreçlerine özgü “plansızlık” görüntüsüne yol açmaktadır. Dolayısıyla sahada deneyimlenen istikrarsızlık ve belirsizlik, tam da otoriter denetimi kurabilmek adına geliştirilen öğretmen yetiştirme politikalarının bir sonucudur. Öğretmen yetiştirme sürecinin niteliğini artırmak ve mesleğin toplumsal statüsünü yeniden tesis etmek, ancak bu kısa vadeli siyasi müdahalelerden uzak durulmasıyla mümkündür. Bu hedefe ulaşmak için sistemin, üniversiteler ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında kurulacak güçlü bir iş birliği çerçevesinde, bilimsel verilere dayalı, bütüncül ve uzun vadeli bir planlama ile yeniden yapılandırılması ertelenemez bir zorunluluk haline gelmiştir.

Eğitim Fakülteleri Öğrencileriyle Yapılan Görüşmelerin Değerlendirilmesi

Bu görüşmeler, öğretmen adaylarının Milli Eğitim Akademisi ve AGS sistemiyle dönüşen atama süreçlerine dair deneyimlerini ve eleştirilerini görünür kılmaktadır. İki ayrı görüşmeden elde edilen bulgular, hem bireysel hem de yapısal düzeyde öğretmenlik mesleğinin geleceğine ilişkin kaygıları ve çözüm arayışlarını açığa çıkarmaktadır. Öğretmen adaylarının duygusal yükleri, mesleki güvencesizlikleri ve eğitim politikalarının yarattığı çelişkiler, görüşmelerin temel çerçevesini oluşturmaktadır.

Birinci görüşmede öğrenciler, belirsizlik, güvencesizlik, öfke ve motivasyon kaybı gibi duygularla süreci tanımlamaktadır. Bir aday devlet güvencesinin yokluğunu dile getirirken, bir diğeri öğretmenliğin toplumsal değer kaybını vurgulamaktadır. Eğitim fakültesi çıkışlı olmayanların öğretmenliğe kabul edilmesine karşı yoğun bir öfke duyan bir başka öğrenci, bunu hem kendi hakkının gaspı hem de çocukların geleceğinin tehlikeye atılması olarak değerlendirmektedir. Bir diğer

aday ise sürecin caydırıcı olduğunu, nitelikli öğrencileri sistemden uzaklaştırdığını belirtmektedir.

Bu görüşmede öne çıkan sorunlar akademinin açılacağı şehirlerin ve kontenjanların belirsizliği, pedagojik formasyonu olmayanların eğitim fakültesi mezunlarıyla eşitlenmesi, öğretmenliğin toplumsal değerinin azalması ve ekonomik yüklerin artmasıdır. Çözüm önerileri ise mevcut eğitim fakültesi programlarının değerinin tanınması ve devletin öğretmen yetiştiren fakültelelere güvenmesi gerektiği yönündedir. Bunun yanında öğrenciler bireysel düzeyde yurtdışında öğretmenlik yapmak, özel kurumlarda çalışmak veya akademik kariyer sürdürmek gibi alternatif yollar aramaktadır.

İkinci görüşmede ise öğretmen adayları, mesleğe dair motivasyonlarını ve süreç içinde yaşadıkları hayal kırıklıklarını dile getirmektedir. Katılımcılardan biri öğretmenlik mesleğine duyduğu sevgiyi vurgularken akademi sürecinin dört yıllık eğitimi değersizleştirdiğini belirtmektedir. Bir başka aday, öğretmenliği kutsal bir meslek olarak görmesine rağmen sistemin belirsizliği ve ekonomik koşullar nedeniyle alternatif iş alanlarına yönelmeyi düşünmektedir. Eleme yapılması gerektiğini kabul eden bir diğer öğrenci, mevcut sistemin adil ve nitelikli bir eleme gerçekleştiremeyeceğini ifade etmektedir. Başka bir katılımcı ise akademi sürecinin maddi yükünü, barınma sorunlarını ve öğretmenlik mesleğinin toplumdaki prestij kaybını öne çıkarmaktadır. Bu görüşmede sorunlar, akademinin katı kuralları ve belirsizliği, ekonomik koşulların öğretmenliği sürdürülemez hale getirmesi, toplumun öğretmenlere yönelik saygısının azalması ve teknolojik yetersizlikler olarak tanımlanmaktadır. Çözüm önerileri ise eğitim fakültelerinin yeniden düzenlenip iyileştirilmesi, teknolojik altyapının güçlendirilmesi, çağın ihtiyaçlarına uygun derslerin programa eklenmesi ve öğretmenlik mesleğinin ekonomik ve sosyal açıdan güçlendirilmesi yönündedir.

Karşılaştırmalı analiz yapıldığında, her iki görüşmede de ortak temalar dikkat çekmektedir: Belirsizlik, güvensizlik, motivasyon kaybı ve öğretmenlik mesleğinin toplumsal değer kaybı. Birinci görüşmede öne çıkan sorun eğitim fakültelerinin değersizleştirilmesi ve öğretmenliğe hazırlıksız kişilerin kabul edilmesi iken, ikinci görüşmede ekonomik zorluklar, teknolojik eksiklikler ve akademi sürecinin katı kuralları daha belirgin hale gelmektedir. Çözüm önerileri açısından birinci görüşme daha çok öğretmenlik için eğitim fakültelerinin yeniden zorunlu hale getirilmesine ve mevcut programların değerinin tanınmasına odaklanırken, ikinci görüşme sisteme ilişkin reform taleplerini daha kapsamlı biçimde dile getirmekte, teknolojik altyapının güçlendirilmesi ve çağın ihtiyaçlarına uygun derslerin eklenmesi gibi öneriler sunmaktadır. Her iki görüşmede de öğretmenlik mesleğinin ekonomik ve sosyal açıdan güçlendirilmesi gerektiği ortak bir vurgu olarak öne çıkmaktadır.

Grupların yönelimleri arasındaki farklara daha yakından bakıldığında, birinci gruptaki öğrencilerin sorunlara karşı geliştirdikleri reflekslerin ve bireysel kariyer arayışlarının ikinci gruptan belirgin bir şekilde ayrıştığı görülmektedir. Birinci görüşmedeki adaylar, eğitim fakültelerinin değersizleştirilmesini ve hazırlıksız kişilerin sisteme dâhil edilmesini bir hak gaspı olarak görerek savunmacı bir yönelim sergilemekte, mevcut programların değerinin tanınmasını ve yeniden zorunlu olmasını talep etmektedir. Bireysel kurtuluş stratejileri bağlamında ise bu grup, eğitim alanı içinde kalmaya çabalayarak yurtdışında öğretmenlik yapmak, özel kurumlarda çalışmak veya akademik kariyere yönelmek gibi alternatif yollar aramaktadır. Buna karşın ikinci gruptaki adayların yönelimi, daha çok sistemin ekonomik ve teknolojik sürdürülemezliğine yönelik makro düzeydeki reform taleplerinde ortaya çıkmaktadır. Bu grup, eğitim fakültelerinin yeniden düzenlenmesi, teknolojik altyapının güçlendirilmesi ve çağın ihtiyaçlarına uygun derslerin eklenmesi gibi daha kapsamlı ve yapısal değişikliklere yönelmektedir. Ayrıca ikinci gruptaki öğrenciler, sistemin yarattığı belirsizlik ve ekonomik koşullar karşısında öğretmenlik alanının tamamen dışına çıkarak alternatif iş alanlarına yönelme eğilimi göstermektedir.

Sonuç olarak bu çalışma, öğretmen adaylarının Milli Eğitim Akademisi ve AGS sistemiyle dönüşen atama süreçlerine dair deneyimlerini ve eleştirilerini bütünlüklü bir biçimde ortaya koymaktadır. Öğrencilerin ifadeleri, öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsünün düşüşünü, eğitim politikalarının gençler üzerindeki yıkıcı etkilerini ve mesleğin geleceğine dair kritik uyarıları görünür kılmaktadır. Hem bireysel hem de yapısal düzeyde dile getirilen sorunlar, öğretmenlik mesleğinin değerinin yeniden inşa edilmesi, ekonomik ve teknolojik koşulların iyileştirilmesi ve nitelikli bir atama sisteminin oluşturulması gerektiğini açıkça göstermektedir. Bu değerlendirme, Türkiye’de öğretmenlik mesleğinin geleceğine dair kapsamlı bir uyarı niteliği taşımakta ve eğitim politikalarının yeniden yapılandırılmasının zorunluluğunu ortaya koymaktadır.

Genel Değerlendirme

Akademisyenlerin ve öğrencilerin görüşleri karşılaştırmalı olarak incelendiğinde, Türkiye’deki öğretmen yetiştirme ve atama sisteminde yaşanan krizin hem makro düzeydeki yapısal hem de mikro düzeydeki yaşamsal yansımaları bütünlüklü bir biçimde ortaya çıkmaktadır.

Her iki grubun değerlendirmelerindeki en güçlü ortak nokta öğretmenlik mesleğinin toplumsal ve ekonomik statüsündeki ciddi gerileme ile eğitim politikalarındaki istikrarsızlığın yarattığı tahribattır. Hem akademisyenler hem de öğrenciler, Milli Eğitim Akademisi ve pedagojik formasyon gibi uygulamalarla eğitim fakültelerinin işlevsizleştirildiğini, sistemin parçalı bir yapıya bürünerek öğretmenlik standartlarının zayıflatıldığını vurgulamaktadır. Ortak bir diğer eleştiri ise karar alma süreçlerinin uzun vadeli ve bilimsel planlamalardan ziyade kısa vadeli ve güncel siyasal reflekslerle yürütülmesidir.

Bu geniş uzlaşma zeminine karşın, krizin deneyimlenme biçimi ve odaklanılan sorun alanları bakımından iki grup arasında belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Akademisyenler sürece makro, yapısal ve politik-ideolojik bir pencereden bakmaktadır. Onlar için temel sorun öğretmen yetiştirme ve atama politikalarının neoliberalizmin piyasacı ve muhafazakâr yönelimleri arasında salınması, öğretmenliğin entelektüel ve dönüştürücü boyutunun tasfiye edilerek teknik bir işe indirgenmesi ve üniversitelerin süreçteki merkezi rolünün bilinçli olarak zayıflatılmasıdır. Buna ek olarak vakıf üniversitelerindeki akademisyenler kendi geleceklerinin daha da güvencesizleştiğinden söz etmişlerdir. Çözüm önerilerini de eğitim fakültelerinin güçlendirilmesi, intörlük sisteminin getirilmesi ve istihdamın liyakatle planlanması gibi sistemin bütüncül olarak yeniden inşası üzerine kurmaktadır.

Buna karşılık, öğretmen adayları süreci doğrudan yaşamsal, duygusal ve ekonomik bir hayatta kalma mücadelesi olarak deneyimlemektedir. Akademisyenlerin yapısal bir sorun olarak tanımladığı "belirsizlik", öğrencilerde yoğun bir kaygı, güvensizlik, öfke ve motivasyon kaybı olarak karşılık bulmaktadır. Akademisyenler eğitim fakültelerinin tasfiyesini politik bir mesele olarak ele alırken, öğrenciler, eğitim fakültesi çıkışlı olmayanların sisteme dâhil edilmesini kendi emeklerinin gaspı olarak çok daha kişisel ve savunmacı bir refleksle karşılamaktadır. Bunun yanında öğretmen yetiştirmede Milli Eğitim Akademileriyle giderek artacak olan niteliksizliğin öğrencilerin geleceğini tehlikeye atacağını da dile getirmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin sorun tanımlarında, akademinin açılacağı şehirlerin belirsizliği, maddi yükler, barınma sorunları ve ekonomik sürdürülemezlik gibi doğrudan pratik yaşam koşulları ağırlık taşımaktadır.

Çözüm ve geleceğe ilişkin yönelimler bağlamında da iki grup arasında farklılıklar görülmektedir. Akademisyenler sistemin içindeki yapısal reformlara odaklanırken öğrenciler, sistemin adil bir eleme yapamayacağına dair inançsızlıklarıyla bireysel kurtuluş stratejilerine yönelmektedir. Öğrenciler, sistemin yarattığı daralma karşısında yurtdışında öğretmenlik yapmak, özel kurumlara geçmek veya akademik kariyere yönelmek gibi alternatifler aramakta, hatta sistemin ekonomik ve teknolojik tıkanıklığı karşısında mesleği tamamen bırakarak farklı iş alanlarına geçiş yapma eğilimi göstermektedir.

Sonuç olarak, akademisyenlerin yapısal ve politik bir tasfiye olarak nitelendirdiği bu dönüşüm süreci, öğrencilerin dünyasında mesleki bir geleceksizlik ve umutsuzluk sarmalına dönüşmüş durumdadır. Her iki grubun görüşleri birleştirildiğinde öğretmenlik mesleğinin değerinin yeniden inşa edilmesinin sadece yapısal ve bilimsel bir reform meselesi değil, aynı zamanda gençler için varoluşsal bir mesele olduğu, mesleğe ve sisteme duydukları güvenin yeniden tesis edilmesi meselesi olduğu açıkça görülmektedir.

Sonuç: Öğretmenlik Değil Neoliberalizm Tasfiye Edilmelidir!

Eleştirel pedagoji perspektifinden bakıldığında, Türkiye'de öğretmen yetiştirme ve atama sisteminde yaşanan mevcut kriz, yalnızca idari veya teknik bir zafiyet değil, doğrudan doğruya neoliberal eğitim projesinin alana yönelik yeni ve hegemonik bir müdahalesidir. Milli Eğitim Akademisi ve AGS gibi güncel uygulamalar aracılığıyla sahnelenen bu müdahale, eğitim politikalarının piyasacılık ve muhafazakârlık eksenleri arasında salındığı kökten bir dönüşüm sürecine işaret etmektedir. Öğretmenlik piyasa odaklı, salt teknik bir işe indirgenmekte, eğitim fakülteleri ise merkezîyetçi ve ideolojik bir denetim arzusuyla tasfiye edilmek istenmektedir. Devlet okullarına atanacak öğretmenler muhafazakâr bir eğitim anlayışından geçirilerek atanacak, atanmayan öğretmenler de ya özel okulların sömürü düzeninde çalışmaya mahkûm edilecek ya da mesleği terk ederek kendilerine yeni kariyer planları yapacaklardır.

Sorunun temelini oluşturan bu piyasacı ve muhafazakâr çerçevenin sınırları içinde kalarak üretilecek hiçbir "iyileştirme" veya "reform" önerisinin, meselenin kökenindeki yapısal çelişkileri nihai olarak ortadan kaldırması mümkün değildir. Bu sınırlar dâhilindeki her türlü çözüm girişimi, yaşanan krizleri ve tahribatı yalnızca yeni biçimlere büründürerek yeniden üretmekten öteye geçemeyecektir. Gerçek ve kalıcı bir çıkış yolu, eğitimin ve öğretmen yetiştirme sisteminin piyasa dinamiklerinin tahakkümünden ve muhafazakâr/otoriter kontrol stratejilerinden bütünüyle arındırılmasını zorunlu kılmaktadır. Bunun yerine, eğitimi eşitlikçi ve özgürlükçü bir toplumsal değişme projesine bağlayan, öğretmenliği ve öğretmen yetiştirme sistemini de bu dönüştürücü bağlamda yeniden çerçevlendiren radikal bir perspektifin acilen hayata geçirilmesi gerekmektedir.

İşte tam da bu nedenle, sürecin doğrudan muhatabı olan temel aktörlerin, akademisyenlerin ve öğrencilerin deneyimleri, eleştirileri ve bakış açıları bizim açımızdan yaşamsal bir önem taşımaktadır. Odak Dosyalarını hazırlamamızın temel motivasyonu da budur: Yukarıdan dayatılan politikalara karşı, sahanın gerçekliğini ve aşağıdan yükselen itirazları görünür kılmak. Mevcut atama ve yetiştirme rejiminin akademisyenlerde yarattığı yapısal tahribat tespiti ile öğrencilerde yarattığı "geleceksizlik ve umutsuzluk sarmalı", krizin boyutlarını tüm çıplaklığıyla gözler önüne sermektedir. Unutulmamalıdır ki, eğitimin eşitlikçi ve özgürlükçü temellerde yeniden inşası, ancak mevcut yıkımdan rahatsızlık duyan, geleceksizlik dayatmasına boyun eğmeyen ve bu dönüşümü talep eden öznelerin kolektif iradesiyle mümkün olabilir. Kalıcı bir toplumsal dönüşüm, iktidarın dayattığı piyasa ve muhafazakârlık eksenli politikaların ötesine geçerek, bu politikaların yarattığı eşitsizlikleri reddeden ve alternatif bir eğitim tahayyülünü kolektif biçimde kurmaya yönelen öznelere bağlıdır.